

בינ"ו עמ"י עש"ו

קונטרס

מגיד דבריו ליעקב

שיחות מוסר על סדר פרשיות השבוע

כולל

דברי חיזוק והתעוררות
בענייני עבודת ה'

נסדר ונערך משיחות מוסר
שנאמרו במקהלות על ידי
הגאון הגדול

רבי יעקב חיים סופר שליט"א
ראש ישיבת 'כף החיים'

בצירוף חידו"ת על הפרשה

פרשת יתרו

ירושלים עיה"ק תובכ"א
תשע"ט לפ"ק

שיחות מוסר אלו הנדפסים כאן בס"ד, נסדרו ונערכו מתוך קלטות של שיחות מוסר שנמסרו בשנת תשמ"ה בירושלים ת"ו. ואם שגיתי, איתי תלין משוגתי. ובקשתינו שטוחה לפני המעיינים ה"ו, כי כל שגגה וטעות יתלו בחסרון דעת העורך, ואנא יעמידוני על טעותי.

בסוף החוברת מצורף מאמר על פרשת השבוע, ממאמרי רבינו שליט"א על התורה כת"י, אשר רואה אור לראשונה כאן בס"ד.

כל המעוניין לזכות את הרבים ולפתוח נקודת מכירה לחוברות אלו, בבית הכנסת / ישיבה / מקוה וכיו"ב, על ידי קופה [שיניחנה מליל שישי עד מוצ"ש מדי שבוע], ניתן לפנות למערכת ההפצה.

**לכל ענייני ההפצה יש לפנות בשעות בין
הסדרים, לפלאפון מספר 0527622629**

ניתן להשיג את החוברות בנקודות המכירה

©

כל הזכויות שמורות

אין לצלם להעתיק לשכפל וכל כיו"ב,
בלא רשות מפורשת בכתב מהמחבר
הערות והארות תיקונים יתקבלו בשמחה,
ובעז"ה יתוקנו במהדורה הבאה

להערות והארות
ניתן לפנות בשעות בין הסדרים
לפלאפון מספר 0548-542-164

פרשת יתרו

לתרגם הדברים מ'שמיעה' ל'מעשה' / מי שקרוב
לתורה - קרוב לקב"ה, ולחיפך לחיפך / המעלה שיש
בידינו להתפלל לבורא יתברך / עמלי תורה שותפים
במעשה בראשית / הסכמת הקב"ה לסברתם של
צדיקים - 'ותגזר אומר ויקום לך'

מפתח העניינים

'שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת' / 'שמועה שמע - ובא' / 'איתן
מושבך ושים בסלע קינך' / 'שכר הליכה בידו' / 'רחיק מאורייתא רחיק
מקודשא בריך הוא ומאן דקריב לאורייתא קריב ליה קודשא בריך הוא בהדיה'
/ 'אל תשכחנו לנצח ואל תזנחנו לעד' / ביאור העונש של ה'נחש הקדמוני'
/ הזכות הגדולה להתפלל לבורא יברך / 'כח התורה' / תפלתו של ה'חפץ חיים'
/ ע"ה / כח תפלתו של רבי חנינא בן דוסא / הקב"ה מסכים לסברת הצדיקים
/ עמלי התורה כשותפים ב'מעשה בראשית' / 'מה שמבקש - נותנים לו' /
מונפלאות ההשגחה על ישיבת 'מיר' / בשעת 'אזעקה' ברחו ל'ישיבה'..

מפתח חידו"ת

- א. בענין וישמע יתרו מלחמות עמלק שמע..... כד
- ב. בענין וישמע יתרו..... כו
- ג. בענין יתרו אם אכל מן..... ל
- ד. בענין והזהרתה אתהם את החקים [בענין סך פרקי סדר נזיקין]..... לא

חוברת זו הלימוד בה מוקדש לעילוי נשמת נר"נ
של ר' יוסף בן אסתר ז"ל

ניתן להשיג את החוברות
מתחילת השבוע בשולחנות ההפצה
של י. בלוי בבתי הכנסת

אי"ה החל מהשבועות הקרובים
תהיה אפשרות לקבל את
החוברות "מגיד דבריו ליעקב"
בדואר עד הבית
ניתן ליצור קשר בפלאפון
מספר 0527622629

ניתן להקדיש את הוצאות
הדפסת החוברות השבועיות
בפלאפון מספר 0527628840

נשמח מאוד לקבל כל הערה והארה
הוספות וטעויות הדפוס וכיו"ב
ולחוספה לרשימת התפוצה
במייל: 8542164@gmail.com

לתרגם הדברים מ'שמיעה' ל'מעשה' / מי שקרוב
לתורה - קרוב לקב"ה, ולחיפך לחיפך / המעלה שיש
בידינו להתפלל לבורא יתברך / עמלי תורה שותפים
במעשה בראשית / הסכמת הקב"ה לסברתם של
צדיקים - 'ותגזר אומר ויקום לך'

'שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת'

בעזרת ה' יתברך, נראה היום להתבונן בכמה עניינים, מענייני הפרשה
וענייני הזמן. פרשת השבוע פרשת יתרו, 'וישמע יתרו, כהן
מדין חותן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו, כי
הוציא ה' את ישראל ממצרים', מפרש רש"י בשם רבותינו (זבחים קטז.
וע' מילתא כאן), 'וישמע יתרו, מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף
ומלחמת עמלק'. ויש בזה לימוד מוסר גדול למתבונן, הרי את הענין
הזה של קריעת ים סוף לא רק יתרו שמע, כל העולם כולו שמע, 'שמעו
עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת' (שמות טו יד), קריעת ים סוף
נתפרסמה בכל העולם כולו! (באמת, הייתה זו שמועה מחרידה, ראו בחוש
את 'ידו החזקה' של הקב"ה ית"ש, שידד את מערכת הטבע והפקיע את כל
המערכות כולם, וקרע והעביר את בני ישראל בים).

א. יתירה מזו, אמרו רבותינו במדרש (ילקוט שמעוני שמואל ב רמז קסא)
כשנקרע 'ים סוף', לא רק 'ים סוף' נקרע, אלא כל מימות שבעולם נקרעו.
בכל מקום, בכל אתר ואתר, שהיו נמצאים שם מים, נקרעו המים באותו הזמן.
אפילו אם היה בידו של אדם 'כוס מים' - בזמן קריעת ים סוף - גם המים האלה
נקרעו. הפרסום היה 'פרסום עולמי', בכל הארץ, בכל העולם כולו.

'שמועה שמע - ובא'

אם כן, מה התורה אומרת 'וישמע יתרו', וכי רק הוא שמע? הרי כולם שמעו! אלא התירוץ הוא: 'מה שמועה שמע - ובא'. היחיד שבא מי זה היה? יתרו. ושאר אומות העולם, 'חיל אחז יושבי פלשת' (שמות טו יד). הם 'רעדו' כולם. ומה עשו עם ה'רעדה' שלהם? כלום. המשיכו לרעוד.. היחיד ששמע - ובא, היה יתרו. וזה הנקודה. הוא 'שמע' - ובא. הוא לא 'שמע' כדי 'לצאת ידי חובה' ב'שמיעה' גרידא. הרבה דברים טובים אדם 'שומע', אבל זה לא מספיק. כל 'שמועה', צריכה להוליד 'תולדה' 'למעשה'. למעשה טוב. אם האדם מסתפק רק ב'שמיעה', אחרי איזה זמן השמועה הזו משתכחת. אצל יתרו מצינו את הענין לקחת את הדברים 'למעשה'. שמע שמועה - ובא. וזה נפקא מינה לכל אחד ואחד, הרבה פעמים 'שומעים' או לומדים 'מוסר', צריכים להיזהר לא להסתפק ב'שמיעה' גרידא, אלא צריכים לתרגם את זה 'למעשה'. שאם לא כך במשך הימים ובמשך הזמן ה'שמועה' נקלשת ונחלשת, וה'אדים' מהדבר נחלשים ונאבדים. מיד כשאדם שומע דבר - צריך לתרגם את זה למעשה. כי זה ה'קנין' של הדבר [א"ה: וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס במעלת ובמהות יום ט"ו באב (עמוד ז והלאה). ע"ש]. 'קנין' לא נעשה רק על ידי 'שמיעה', קנין נעשה על ידי שאדם עושה 'מעשה' בפועל. והזכייה כפולה. לכן גם יתרו שתרגם את הדברים 'למעשה', זכה למה שאחרים לא זכו, כל כלל ישראל יצאו להקביל את פניו. הוא זכה ל'חתן' שאיש לא זכה, משה רבינו ע"ה, 'משה רעיא מהימנא', מי זכה ל'חתן' כזה? רק יתרו!

ב. כמו שהכתוב מעיד 'ויצא משה לקראת חותנו' (שמות יח ז), ורש"י מביא בשם רבותינו (במדרש תנחומא פר' ויגש סי' ז), כבוד גדול נתכבד יתרו באותה שעה.

'איתן מושבך ושים בסלע קינך'

אמרו רבותינו במדרש רבה בפרשה שלנו (שמות רבה פר' כז ס"ג, ומובא ברש"י במדבר כד כא), שבלעם כשרצה לקלל את ישראל, גם את יתרו הוא רצה לקלל, (לא רק את כלל ישראל, אלא גם את כל מי ש'נספח' לכלל ישראל), אמר לו בלעם ליתרו: 'אתה ואני היינו ביחד, היינו יועצים לפרעה, על שלחן אחד אכלנו, והסוף שלך - אשריך! 'איתן מושבך ושים בסלע קינך' (במדבר כד כא). זכית להתחבר עם ה'איתנים' (וע' סוטה מז רע"ב). עם בני אברהם יצחק ויעקב ע"ה. אפילו לקלל אותך אני לא יכול!'. והמדרש מביא על זה משל למה הדבר דומה, לאותו 'צייד' שהיה מנסה לצוד 'ציפור' שהייתה עומדת על ה'אילן' והוא רוצה 'לקלוע' ו'לצלוף' בה, והיא מתחמקת ובורחת למקום אחר, והוא רץ אחריה ממקום למקום, עד שהיא עמדה על 'אנדרטה' של 'מלך' שהייתה בעיר, ('פסל' שעשו לו ביכור המרכיז'), היא עמדה לו על ה'אוזן' או על ה'אף'... אמר הצייד: 'ברחת למקום שאני לא יכול לעשות לך כלום!'. מי יעז לקלוע על ה'אנדרטה' של ה'מלך'? יתיוז את ראשו על המקום! אין לך בזיון ומורד במלכות גדול מזה. אותו דבר כאן, אצל בלעם, אומר לו ל'יתרו': 'יתרו רציתי לקלל אותך, מאד רציתי, בכל נפשי אני חושק בדבר, אבל 'איתן מושבך'. נתחברת עם 'איתני ארץ'. עם בני אברהם יצחק ויעקב. ואני לא יכול אפילו לקלל אותך! ניצלת ממני". וכל כך

כיון שיצא משה, משה הלך לקבל את פני חותנו, 'צא אהרן, (אמר אהרן: 'זכי משה ילך לבדו? אני אלך אתו). כיון שיצא אהרן, הלכו גם נדב ואביהו, הם ה'תלמידים', בני אחיו של משה, אהרן. ומי הוא שרואה את כל אלו יוצאים ולא יצא? כל ה'גדולים שבחבורה', יוצאים לקבל את פני יתרו, ושאר העם לא יצאו? כולם יצאו לקבל את פניו.

ג. קל וחומר בן בנו של קל וחומר לבני אברהם יצחק ויעקב שהם ממש 'בני איתנים', כמה צריך האדם להיות שמח וטוב לב בידיעה הפשוטה הזו שהוא

למה? כי הוא שמע - ובא. בזכות זה שהוא הפנים את הדברים ש'שמע' ותרגם אותם ל'מעשה'.

'שכר הליכה בידו'

במשנה במסכת אבות (פ"ה משנה יד): "ארבע מדות בהולכי בית המדרש", אלה שהולכים ל'בית המדרש' יש ארבעה 'מהלכים', ארבעה 'כללים', ארבעה 'עניינים' בזה, הראשון שבהם, "הולך ואינו עושה - שכר הליכה בידו", וזה צריך ביאור, כי לכאורה זה פלא, אדם הלך ל'שיבה' ו'משום מה'.. לא למד ולא עשה כלום, הלך ל'שיעור תורה' ורק נכנס ל'שיעור', רק התחיל 'ללמוד' הוא 'נרדם'.. (זה ידוע ומפורסם שדרכו של היצר היא להפיל 'תרדמה' על האדם בשעה שהוא יושב

מבני אברהם יצחק ויעקב. ודי בזה - למי שמתבונן באמיתות - שיהיה שבע רצון ושמוח כל ימיו. יש לו חלק עם הקב"ה! חלק עם אברהם יצחק ויעקב.

'בלעם' קדם אותך..

ד.

אבל בלעם מה הוא מבקש על עצמו? 'תמות נפשי מות ישרים' (במדבר כג י). כל חייו הוא רצה לחיות כמו 'גוי', עם כל ה'תאוות' ועם כל ה'רשעויות', אבל למה הוא מתאוה ומתחמד? 'תמות נפשי מות ישרים' (במדבר כג י), שה'מיתת' שלי תהיה כ'יהודי' וחלקי יהיה כ'יהודי'. אבל ל'חיות' רוצה לחיות כמו גוי. זה היה 'בלעם'. ולכן הוא עדיין יושב בגהינום. כי אין דבר כזה לחיות בחיים בעולם הזה כמו 'גוי' ולמות כמו 'יהודי'. שיהיה לך חלק לעולם הבא. אין דבר כזה. צריכים בעולם הזה 'לחיות' כמו 'יהודי'. להזיע ולהתייגע על תורה ועבודת ה' יתברך - ורק כך 'קונים' את החלק ואת הקנין לעולם הבא. מי שחושב 'לחיות' בעולם הזה כ'גוי', אחרי תאוותיו ורצונותיו, ולעולם הבא הוא יתפלל 'ריבון העולמים, תכניס אותי לגם עדן!', שידע שזה מחשבה של 'בלעם' (הוא כבר קדם אותו..). המשנה בסנהדרין (ז). מונה את ההדיוטות שאין להם חלק לעולם הבא, והראשון שבהם הוא 'בלעם'.

ועוסק בתורה^ה. צריך ללמוד ולא לישון, אבל קורה שאדם 'נרדם', או שהוא הגיע מאוחר, כאשר ה'שיעור' הסתיים. אומרת המשנה: "שכר הליכה בידו". הוא זוכה לשכר על ה'הליכה'. נותנים לו שכר אפילו שלא למד כלום. וזה פלא, על מה יקבל שכר? הרי לא למד כלום! והרבה ביאורים נאמרו במשנה הזו, הרמב"ם, רש"י ועוד. אבל שמעתי בשם האדמו"ר מקאצק זצ"ל שהוא ביאר את זה כך (שיח שרפי קודש ח"ג, עבודת ה' אות כח): "שכר הליכה בידו", שכל כמה שאדם מתרחק מה'בית' זה הרווח, ועל זה ה'שכר'. כי כאשר הוא יושב ב'בית', לפעמים מתקוטט וצועק על אשתו או על אחרים וכו', 'עסק ביש', ובפרט שיש לו בביתו כל מיני 'מכשירים' שונים ומשונים.. 'אספקלריא המאירה' שהוא יושב וצופה ורואה בהם..^ו, (הרבה פעמים ב'בית' ה'יצר' יכול להפיל את האדם ל'פחת', עם כל מיני 'מלכודות' ו'מוקשים'), והוא ברח והתרחק מהבית, אפילו לא למד שכר הליכה בידו. זה היסוד שלנו: צריכים ללכת! כמו 'יתרו', כשהוא 'שמע', הוא בא והלך. הוא קיים 'למעשה'. וכשאדם בא הוא מרוויח. כלל גדול בדינו: כשאדם הולך לכבוד הבורא יתברך - מושטים לו יד מן השמים.

ה. יש 'סגולה' בדוקה (למי שאוהב 'סגולות'.. 'עם סגולה'..), מי שרוצה לישון בלילה ולא עולה בידו (הוא 'מתהפך' מצד לצד..), ייקח ספר ללמוד ו'על המקום' הוא יירדם.. זה ידוע ומפורסם. סגולה מגדולי ארץ.. למה? ה'יצר' עושה חשבון: 'יותר טוב שהוא ישן, ואני ארדים אותו, מאשר שילמד'.. ומיד הוא מפיל עליו תרדמה.

ו. סכנת פגעי הטכנולוגיה

וצריכים לדעת: ה'כלי' הזה והדומה לו הוא 'כלי משחית' ששורף נשמה וגוף ואדם לא מרגיש בזה. הוא יושב ונהנה.. נשמה וגוף זה שורף! שני עולמות אדם מאבד בידיו!

'רחיק מאוריינתא רחיק מקודשא בריך הוא ומאן דקריב לאורייתא קריב ליה קודשא בריך הוא בהדיה'

כבר הזכרנו לשון הזוהר הקדוש - ומצוה ללמוד אותו בעל פה [כדאי לדעת, יש לשונות של רבותינו שאם אדם באמת ישנן אותם וילמד אותם הם יועילו לו. כך קבלה בידינו מר' ישראל סאלנט ע"ה, (שבוע הבא ה'אירציט' שלו, זיע"א), 'הוא היה אומר', בשעה שאדם לומד מוסר, (אם זה דברי רבותינו ואם זה מאמרים של גדולי הדורות), ורואה איזה 'משפט', איזה 'לימוד' שגורם לו להתעורר - יקח את המשפט הזה ויחזור עליו הרבה פעמים, פעם אחר פעם ישנן את זה, וזה יועיל לו לתיקון מידותיו, יועיל לו שיהיה לבו לב פתוח לתורה וליראה! יש לשונות שאדם שחוזר עליהם ומשנן אותם זה מועיל לו. יש לשון נפלא מאד של רבי אברהם אבן עזרא ז"ל, פיוט נפלא, מוסר שהוא אומר

ז. וכך רבי ישראל זצ"ל נהג בעצמו 'הלכה למעשה'. סיפרו התלמידים שהיו שומעים אותו לפעמים לילה שלם שעות על גבי שעות שהיה יכול לחזור על 'משנה' אחת במסכת אבות (פ"א משנה יג) 'דלא יליף - קטלא חייב!'. מי שאינו לומד, חייב מיתה. מי שרחוק מתורה אוי ואבוי לו. ועל המשפט הזה 'דלא יליף - קטלא חייב', היה יכול לחזור שלוש שעות ויותר בהתעוררות עצומה. אם אדם ינסה 'חצי שעה' לחזור על המשפט הזה בהתעוררות ובהתבוננות יועיל לו הרבה. מי שאינו לומד - מחוייב מיתה. אין כאן רחמנות. מי שרחוק מתורה הוא רחוק מן הכל.

ח. רבינו אברהם אבן עזרא ז"ל

איש אלוקים קדוש, מגדולי רבותינו ה'ראשונים כמלאכים', מה נבוא לשבח אותו?! גדולי האדמורי"ם היו אומרים - כך יש קבלה מרבינו ר' בונים משפיסחא זצ"ל (ע' שפתי צדיק פר' תצוה אות יט, ושפתי צדיק לפסח אות טז, ובלקוטי הרי"מ עמוד רלא, ובישמח ישראל פרשת תרומה אות א, ובישמח ישראל לשמיני עצרת אות לה, ובשם משמואל פרשת ויחי עמוד שעה) - שהיה אומר, תמהני איך היה רבי אברהם אבן עזרא זצ"ל לחיות חמש דקות בחיים? איך היה יכול להחזיק מעמד?

ל'נפשו' (תשלום אבודרהם עמוד קטו): "פעמים תשובבי, ופעם תשובי", פעם את שבה בתשובה באמת, אבל הרבה פעמים 'תשובבי', (מלשון 'שובב', מלשון שעושה מה שרוצה), "אם אחת לקונך", פעם אחת את באמת עם הבורא יתברך, "ורבות לרצונך", הרבה פעמים עם היצר, "ואיך יתום עונך", איך אפשר לשוב בתשובה באמת שיגמר העוון? כך הוא מייסר את נפשו. אדם יושב ושומע לשון כזו, וחוזר על זה. זה פועל. זה חודר ומשפיע^ט, מביא אותו ר' חיים ב'נפש החיים' (שער ד פרק לא), לשון הזוהר הקדוש (פר' ויקרא דכ"א ע"א): "כד בר נש אתרחיק מאורייתא - רחיק הוא מקודשא בריך הוא. ומאן דקריב לאורייתא קריב ליה קודשא בריך הוא בהדיה". אם האדם מתרחק מהתורה, הוא רחוק מהקב"ה. ואם הוא קרוב לתורה, הוא קרוב לקב"ה. עמו במחיצתו. ועל הלשון הזו צריך האדם לחזור בהתבוננות כמה פעמים בכל יום. ואוי ואבוי למי

כל כך גדולה ועצומה הייתה היראת שמים שלו והתלהטות נפשו לבורא, אם כן היאך לא פרחה נשמתו ממנו? הוא לא יכול להבין את זה.. איך היה ה'אבן עזרא' יכול לחיות שבעים וחמש שנה?! כל רגע ורגע כמעט נשמתו הייתה יוצאת ונדבקת במקורה, מרוב הפחד והאימה והיראה מהבורא יתברך.

האדם מרגיש שהוא יחיה לעולם..

ט.

מרן הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, המשגיח ע"ה, כמעט בכל שיחה היה חוזר על משפט אחד מהזוהר הקדוש (פרשת נשא דף קכו סע"א): "בר נש אויל בהאי עלמא, והוא חשיב דדיליה הוא תדיר, וישתאר בגויה לדרי דרין". הולך הבן אדם בעולם הזה וחושב שהעולם הזה שלו, הכל שלו, והוא ישאר בעולם הזה לדורי דורות. הוא יחיה. אם לא כ'מתושלח', לפחות ארבע מאות שנה.. כך ההרגשה. ולא מרגיש שזה 'עולם המעשה'. הימים פורחים ועוזבים. 'האדם איכפת לו על הדמים ולא איכפת לו על הימים'. 'הדמים אינם עוזרים, והימים אינם חוזרים' (עקידת יצחק שער כט אות א, דרושי הצל"ח דרוש א' ליום א' דסליחות). צריכים 'להכניס' את הדברים האלה לראש. [א"ה: וראה עוד דברי רבינו שליט"א בקונטרס "תפארת חיים" (סוף עמוד נד). ע"ש].

שרחוק מהבורא יתברך. הפסוק אומר בתהלים 'כי הנה רחיק יאבדו' (תהלים עג כז). אין לו תקנה.

'אל תשכחנו לנצח ואל תזנחנו לעד'

לפעמים בשעת 'ברכת המזון' בשבת אני מהרהר בנוסח שתיקנו לנו ברותינו בברכת 'רצה והחליצנו', משפט שמי שמתבונן בו זה מבהיל באמת, "והגם שאכלנו ושתינו חרבן ביתך הגדול והקדוש לא שכחנו", אל תשכחנו לנצח ואל תזנחנו לעד". תשמעו מה שכתוב כאן.

י. קיום המצות בזריזות

צריכים ללמוד את הנוסח הזה, מה זה 'והחליצנו'? הרבה לא יודעים מה זה.. תשאל מישהו 'מה זה והחליצנו?', יאמר לך: 'תן לנו חליצה..! לא זה הפשט. 'והחליצנו' לשון זירוז (רש"י עירובין לט). וזרזנו, וכחלוצים נעבור ראשונים במערכה. תזרז אותנו במצוותיך. שאדם יהיה זרז במצוות. שלא יהיה כמי 'שכפאו שד', לאט לאט, 'אנוס על פי הדיבור', הולך לקיים המצוה. אלא שיהיה בזריזות. כל כולו ברמ"ח איברים ושס"ה גידים. שהוא 'חי' למצוות. זה הפירוש בזריזות - חי למצוה.

כבר סיפרתי על הגאון רבי לוי יצחק מבראדיטשוב זצ"ל שבילילה ראשונה של סוכות, שלמחרת בבוקר מנענעים את הלולב ואת האתרוג, היה ממתין למצוה הזו, ובבוקר כשהוא בא לקחת את הלולב והאתרוג שהיו מונחים בתוך ה'ארון', ב'ויטרינה', הוא הושיט את היד ובקע את הזכוכית והוציא משם את הלולב והאתרוג והלך לנענע. מרוב שהיה שקוע בקיום המצוה לא שם לב לפתוח את הזכוכית של החלון ולהוציא את האתרוג, אלא הוא הושיט את היד ושבר את הזכוכית מרוב שחשקה נפשו אל הדבר (הובא בספר זכות אבות דף ט ע"א). עד כדי כך. היו מחכים וזריזים לקיום מצוות.

יא. כשאדם אומר את זה צריך שבאמת לא ישכח, יש אחד שאומר שהוא 'לא שוכח' ובאותו זמן ממש הוא שוכח.. לפחות באותו זמן שאומר יזכור.

אדם בא ומבקש כזו בקשה: 'ריבונו של עולם, אבינו שבשמים, רחמן מלא רחמים, אנא, אל תשכחנו לנצח ואל תזנחנו לעד!'. פירוש הדברים, שחלילה חלילה יכול להיות מציאות כזו ש'שוכחים' משהו 'לנצח' ו'זונחים' אותו 'לעד' (רח"ל). ועל זה האדם מבקש 'ריבונו של עולם, שלא יהיה חלקי עם אלה שנשכחים לנצח, ולא תזניח אותנו לעד!'. עד כדי כך. זה מציאות איומה.

ביאור העונש של ה'נחש הקדמוני'

אדם שרחוק מבוראו אוי ואבוי, אין לך דבר רע ומר מזה. ומצוה לחזור על מוסר השכל (להקשיב היטב) - מה שאמר הגאון חידושי הרי"ם ע"ה - בענין של חטא נחש הקדמוני, מה שהיה עם 'אדם הראשון', (הדברים ידועים, העוון הזה שעד היום אנחנו סובלים ממנו, כבר עברו חמשת אלפים שנה ויותר ועדיין חטא אדם הראשון לא תוקן, עדיין יש את כל הגזירות וגזירת מיתה לא בטלה, עד שהקב"ה יעביר רוח הטומאה מן הארץ בב"א), וכל מי שהיה בעוון ובחטא הזה נענש, אדם הראשון קיבל את העונש שלו, ונענש 'בזיעת אפך תאכל לחם'^{יב} (בראשית ג ט), וחווה קיבלה עונש 'בעצב תלדי בנים' (בראשית ג טז), ייסורים נוראים^{יג}. וה'נחש' נענש, 'ארור אתה מכל

יב. 'בזעת אפך תאכל לחם' אינה מצות עשה..

וצריך להזכיר 'בזיעת אפך תאכל לחם' זה לא אחת מ'מצוות עשה' שבתורה.. יש בני אדם שטועים וחושבים שזה 'מצוות עשה', אומרים 'לשים יחוד', 'הריני בא לקיים מצוות בוראי בזיעת אפך תאכל לחם..', זה לא 'מצוות עשה', לא צריך 'הידורים' ולא צריך 'חסידויות' ו'תוספות'. זה 'קנס' ו'עונש'. ו'עונש' אדם עושה בעל כרחו. כך אומר ה'מסילת ישרים' (פרק כא). זה היה העונש של האדם.

יג. וכדאי להזכיר את דבריו של הגאון ר' צדוק הכהן זצ"ל, 'הוא היה אומר', תתבוננו, הקב"ה קורא לייסורים של הלידה 'עצב'. ולמעשה מי שיודע,

הבהמה ומכל חית השדה, על גחונך תלך ועפר תאכל כל ימי חיך' (בראשית ג יד), 'ימי חיך העולם הזה, כל ימי חיך העולם הבא (רבינו בחי בראשית שם, רד"ק ומלבי"ם שם, וע' ברכות יב סע"ב), אין לו תקנה לנחש, ושואלים העולם: איזה קללה יש כאן? אין שום קללה, זה ברכה! 'נחש' היכן שתניח ותזרוק אותו בכל פינה שבעולם פרנסתו אתו. בכל מקום בעולם. וכי יש מקום שאין בו 'עפר'? בכל פינה בעולם יש לו עפר. אם אומרים לו זה המזון וזה הפרנסה שלך ה'עפר', היה צריך לומר: 'ריבון העולמים תודה רבה על הברכה שאתה נותן לי מזון תמיד'. היה צריך לקבל עונש 'בזיעת אפך תאכל לחם' (בראשית ג יט). לא שיאכל עפר. ובכל מקום שנמצא יהיה לו מזונות אתו.

ול'מוד גדול למד מכאן החידושי הרי"ם זצ"ל: כאן נעוצה הקללה האיומה והנוקבת ביותר שיכולה להיות. כי כל ה'בריאה' כולה, יהיו מי שיהיו, יודעים שהקב"ה ית"ש זן ומפרנס את הכל, 'מקרני ראמים ועד בצי כינים' (ע"ז ג), בכל הבריאה כולה מוטבע בה הידיעה הזו ש'מזון' ו'פרנסה' זה מהבורא יתברך. 'הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אוכלם' (תהלים קד כא). ה'כפיר' זה 'אריה' צעיר (רד"ק ומלבי"ם תהלים שם), ובשעה שהוא יוצא לצוד את הציד שלו, כאשר הוא 'שואג', לקראת ה'ציד' שלו בשאגתו הוא מבקש מהקב"ה שיומן לו

הייסורים של 'צירי וחבלי לידה' הם ייסורים קשים מאד. האשה מצטערת הרבה בשעת הלידה. 'חבלי לידה' זה כאבים גדולים. ועם כל זה התורה קוראת לזה סך הכל 'בעצב תלדי בנים'. בהתייחסות של תורה לצער והייסורים הללו זה כ'עצב' בעלמא. צער 'כל דהוא'. אם כך - קל וחומר הדברים כשהתורה מבקשת 'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך' (דברים ו ה), מי יודע איך זה צריך להיות ולהראות. אם כל הייסורים האיומים זה נקרא 'עצב', אזי כאשר התורה תובעת ומבקשת לאהבה את הבורא יתברך 'בכל לבבך ובכל נפשך' מי יודע איך זה צריך להיראות. אין לנו השגה בכלל.

טרפו. 'נותן לבהמה לחמה, לבני עורב אשר יקראו' (תהילים קמז ט). למי הם קוראים? הם מבקשים מהבורא יתברך. (לא מ'לשכת הסעד..). בכל ה'בריאה' כולה מוטבע בה הענין הזה שהקב"ה זן ומפרנס. יש להם קשר עם ה' יתברך. חוץ מה'נחש'. הקב"ה אמר לו: 'פרנסה תהיה לך תמיד מצויה. 'בנחת ולא בצער', 'ברוח ולא בצמצום'. אבל תסתלק ממני. אין לך רשות להכנס ולהתפלל לפני. אין לך קשר אתי!'. וזו הקללה האיומה ביותר. לאבד את הקשר עם ה' יתברך. אין לו 'קשר' ו'מגע' ו'זיקה' ו'חיבור', אבוד אבוד אבוד! 'כי הנה רחיק יאבדו' (תהלים עג כז). וזה הדבר הגרוע ביותר. זה מה שקרה ל'נחש' שאין לו תקנה, כמו שאמרו רבותינו במדרש (בראשית רבה פר' צה סי' א, וילקוט שמעוני יחזקאל רמז שפג).

הזכות הגדולה להתפלל לבורא יברך

כמה צריכים להודות שברוך ה' יש לנו את היכולות הזו לעמוד ולבקש ולהתחנן לפני הבורא יתברך! 'תפלה' לשון 'חיבור', כמו שאמרו רבותינו הקדמונים (רש"י בראשית ל, ח). [א"ה: וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס תפארת חיים (עמוד מז). ע"ש]. אם יש לך את ה'היכי תימצו' והאפשרות לבוא, להתחבר, תבוא! כ'יתרו', 'מה שמועה שמע - ובא!'. שחלילה לא יהיה הקשר מנותק ואין לו תקנה. מי שרחוק מהתורה - רחוק מהקב"ה, כדברי הזוהר (שהזכרנו). אדם שחלילה רחוק מתורה - הוא רחוק מהבורא יתברך. ואם הוא רחוק, אין לו תקנה.

'כח התורה'

בפרשת השבוע יש לנו כאן את הענין של 'מתן תורה', בשנת ב' אלפים תמ"ח לבריאה, יום שבת קודש (שבת פו סע"ב), ו' בסיון, קיבלנו

את המתנה היקרה ביותר שיכולה להיות, 'תורה'. ואשרינו ואשרי חלקנו שזכינו לדבר הזה. אני אקריא את לשון הזוהר הקדוש, מה שהגאון ר' חיים ואלזינער זצ"ל מביא בספר נפש החיים (שער ד פרק יא), פסקא אחת מדברי הזוהר הקדוש, מה ששייך בהתייחסות ל'כח של תורה', רואים בחוש את הכח העצום של גדולי החכמים, הן בתלמוד, הן בכל ההמשך של ההסטוריה של כלל ישראל, עד דורנו ממש, שגדולי ישראל נתקיים בהם 'ותגזר אומר ויקום לך ועל דרכיך נגה אור' (איוב כב כח), שהעליונים היו כפופים להם (כביכול), שאם היה גוזר גזירה והיה אומר מה שאומר - זה היה מתקיים. לא אחד ולא שניים.

תפלתו של ה'חפץ חיים' ע"ה

אצל ה'חפץ חיים' ע"ה היו סיפורים לאלפים, שאם היה מברך מישהו - ידעו שהברכה שלו מתקיימת בודאי. מספרים שפעם אחת היה מישהו שלא נפקד בבנים, ובא אצל ה'חפץ חיים' ע"ה, וביקש והפציר, אמר לו ה'חפץ חיים' ע"ה: 'מה אתה רוצה ממני? תתפלל אתה לבורא יתברך!'", ושנים על גבי שנים הפציר בו שיתפלל בעבורו שיהיה לו

שליחות מיותרת

יד.

היו שולחים שליחים אצל ה'חפץ חיים' שיתפלל על פלוני ועל אלמוני, וכשהיו מספרים לו את זה, הוא היה צוחק, אמר להם: 'הא למה הדבר דומה, לעני אחד ששלח עני שני אצל עני שלישי שיבקש עליו אצל העשיר, במקום שהוא יפנה ישירות לעשיר בעצמו...'. הקב"ה רחמן מלא רחמים. בידו הכל ומידו הכל. מה אתה צריך שליחים לשלוח אל הרב בכדי שהוא יבקש - תעמוד אתה ותבקש [א"ה: וראה עוד מעשה נפלא שהזכיר רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק יא (פרשת וארא תשע"ט, עמוד כז הערה יט). ע"ש]. כל אחד יש לו קשר לבורא יתברך. ואוהבים את התפלה שלו בשמים. יעמוד וישוחח עם ה' יתברך. ידבר

ילדים. ה'חפץ חיים' ראה שהוא כל כך 'מנדנד' לו 'מעומקא דלבא', אמר לו: 'אני עושה את זה בתנאי אחד: שלא תגלה לאף אחד שהתפללתי בשבילך, כי אחר כך לא יהיה לי זמן 'לפתוח ספר'.. שיירות יהיו מצויות אצלי..'. והוא התפלל בשבילו והוא נפקד.

כח תפלתו של רבי חנינא בן דוסא

ובאמת צריכים להבין מה הביאור בזה שכל סדרי ההנהגה נתונים בידיהם של גדולי הדורות וחכמי ישראל. בגמרא במסכת בבא קמא (נ סע"א), יש מעשה נפלא ויקר, על 'נחוניא חופר שיחין', היה אחד מחכמי התלמוד שקראו לו 'נחוניא', והוא היה 'חופר שיחין', שזה 'בורות', בשביל 'עולי רגלים', היה חופר להם בורות מים, שאדם בא ברגל לירושלים, כל הדרך הזו היכן ימצא מעיינות ובארות? לכן 'נחוניא' הפקיר את עצמו בשביל כלל ישראל, והוא היה חופר להם בורות בכדי שיהיה להם מים מצויים בדרך. להם ולבהמות שלהם. הוא הקדיש את חייו לתפקיד הזה. יום אחד באו ואמרו ל'נחוניא': 'בתך נפלה לבור גדול מלא מים (בר מינן), ויש סכנה גדולה!', מהר רצו לרבי חנינא בן דוסא, אמרו לו: 'כבוד הרב, בתו של נחוניא נפלה לבור גדול ויש סכנת נפשות, היא יכולה לטבוע, אין מי שיכול לחלץ אותה משם!', [ובמאמר המוסגר:

'כדבר איש אל רעהו', בכל שפה שיהיה, רק שיהיה מה'לב'. 'ריבון העולמים, בידך הכל ובך אנחנו מאמינים, הושיע!' (וצריכים לשנן ולתקוע הדברים בלב, את האמונה והבטחון שהכל מידו יתברך). והדברים פועלים ועושים רושם טוב.

אדם מזניח את העניינים האלה ומחפש כל מיני 'עצות' ו'תחבולות' ו'סגולות' (מינים ממינים שונים ומשונים), ואת ה'עיקר' הוא מזניח. 'כח התפלה', שזה 'נשק' עצום לקבל כל מה שצריך.

הם לא רצו ל'מכבי' אש' הם רצו ל'חכם'. אדם רץ ל'מכבי' אש' שיביאו צינור ו'סולם' צריכים לדעת מהיכן הישועה באה, לדעת למי לפנות]. אמר להם הרב: 'שלום'. יהיה בסדר. אחרי שעה, נכנסו אצלו עוד הפעם, אמרו לו: 'כבוד הרב, עדיין הסכנה קיימת, היא עומדת לטבוע, היא כבר כמה שעות בבור, מה יהיה?!', אמר להם: 'שלום'. אל תדאגו. אחרי שעה נכנסו עוד הפעם בשלישית, אמר להם: 'אל תדאגו, היא כבר יצאה מהמים!'. וכך היה, 'עוד הם מדברים והיא באה', בתו של נחוניא. אמרו לו: 'כבוד הרב, את האמת' אתה נביא? מהיכן ידעת שהיא יצאה מן המים?!', אמר להם: 'לא נביא אני ולא בן נביא אני, אלא אני ידעתי את זה מסברא, דבר זה שהיה אותו צדיק 'נחוניא' טורח עליו ומתייגע בו, ייתכן שייכשל בו זרעו? הרי 'נחוניא' כל ימיו היה עובד וחופר בארות מים בשביל כלל ישראל, וזרעו יטבע וימות בהם?! הקב"ה לא יעשה כדבר הזה! לכן היה ברור לי במאה אחוז שתצא!'. שאלו אותה, את הבת, מי הוציא אותך מה'בור'? אמרה להם: 'זקן אחד עם איל בא אלי והוציא אותי מן המים'. מפרש רש"י (שם) מי זה הזקן? אברהם אבינו ע"ה. ומי זה האיל? אילו של יצחק אבינו ע"ה. (ולמה דוק אברהם? כיון ש'אברהם' הוא היה איש 'חסד', ו'נחוניא' היה איש 'חסד', לכן אברהם בכבודו ובעצמו טרח להוציא אותה מן המים. תראו כמה שכרו של גומל חסדים!).

הקב"ה מסכים לסברת הצדיקים

ומסיימת הגמרא: 'אף על פי כן מת בנו של נחוניא בצמא'. בנו היה במקום שלא היה שם מים ומת בצמא. שואלים כל ה'מפרשים' וכל ה'קדמונים' הרי בכך חוזרת שאלת הגמרא: הייתכן כי בדבר שהיה אותו צדיק טורח בו, בדבר זה ייכשל זרעו? נחוניא מקדיש את חייו בשביל כלל ישראל, שיהיה להם מים, ובנו מת בצמא?! אלא אומרים הראשונים - ב'שיטה מקובצת' (שם ד"ה יכשל בו זרעו) בשם רבינו

ישעיה (אחד מגדולי הראשונים) - שהקב"ה מסכים לסברת הצדיקים וגדולי הדורות. הקב"ה מנהיג את העולם לפי סברת גדולי הדור. כשהבת של נחוניא נפלה לתוך הבור, היה רבי חנינא בחיים, וברגע הזה שהוא אמר 'לא ייתכן שהיא תמות', נתקבלו דבריו בשמים והוציאו אותה מהבור. אבל כשבנו של נחוניא מת בצמא, כבר רבי חנינא בן דוסא נפטר לבית עולמו, לא היה הצדיק שיגזור ויאמר שיחיה, לכן נפטר בנו של נחוניא. כאן אנחנו רואים את הכח העצום של החכם. כח של גדול הדור. 'ותגזר אומר ויקום לך'. הקב"ה מסכים עם סברת הצדיקים. הוא מוסר להם את ה'הגה', את ה'הנהגה' בידם, והם שקובעים ואומרים 'כך וכך יהיה'.

עמלי התורה כשותפים ב'מעשה בראשית'

ובאמת מה הביאור בזה? ה'נפש החיים' (שער ד פרק יא) מביא לשון הזהר (פרשת בראשית דף מז ע"א), "כל מאן דאשתדל באורייתא בכל יומא", כל מי שיושב ועמל בתורה בכל יום, "יוכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי", יהיה לו חלק לעולם הבא. "ויתחשיב ליה כאלו באני עלמין", ונחשב כאילו הוא 'בונה' עולמות (אלמלא 'מקרא כתוב' אי אפשר להוציאו מן הפה), "דהא באורייתא אתבני עלמין ואשתכלל", מכח התורה נברא העולם והתייסד, "דהא הוא דכתיב ה' בחכמה יסד ארץ וגו'" (משלי ג יט). ב'חכמה' על ידי 'תורה' ייסד ארץ. 'בראשית ברא אלהים את השמים ואין הארץ' (בראשית א, א), אומר התרגום ירושלמי: 'בחכמתא', בחכמה ייסד ארץ. על ידי ה'תורה' נבראו כל העולמות כולם. "וכל דאישתדל בה", כל מי שעוסק ב'תורה', "שכלל עלמין וקיים ליה", הוא בונה את העולמות ומעמיד אותם. "ותא חזי", ובא וראה, "ב'רוחא' עביד קב"ה עלמא", כשברא הקב"ה את העולם ב'דיבור' הוא ברא אותו, 'בדבר ה' שמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם' (תהלים לג ו). ב'דיבור'.

'ויאמר' ו'יהי'. 'בעשרה מאמרות נברא העולם' (אבות רפ"ה). 'וב'רוחא' מתקיימא", מי מעמיד את ה'בריאה'? ה'רוח' וה'דיבור'. של מי? "דא רוחא דאינון דלעאן באורייתא", הבל פיהם של העמלים בתורה (ומוסיף הזוהר: וכל שכן הבל פיהם של תינוקות של בית רבן). וכל מי שעמל ועוסק בתורה, הוא נעשה כשותף ל'מעשה בראשית'. נעשה שותף יחד עם הקב"ה. וה'נפש החיים' מביא עוד מדברי הזוהר (פרשת ויקרא דף יא סע"ב) "בגין דעלמא לא אתברי אלא בגין אורייתא", העולם לא מתקיים אלא בזכות ה'תורה', "וכל זמנא דישראל מתעסקי באורייתא", וכל זמן שישראל עוסקים בתורה, "עלמא מתקיימא", לכן הוא נעשה (כביכול) כשותף ל'מעשה בראשית'. זה המעלה של העוסק בתורה. אומר ר' חיים ואלאזין מה הטעם לזה? "כי כביכול נעשה שותף ליוצר בראשית ית"ש". וזה מה שאומר התנא באבות (פרק ו מ"א): שכל העוסק בתורה לשמה נקרא 'רע'. למי זה שעוסק בתורה נקרא 'רע', 'ידיד'? לבורא יתברך. "כיון שהוא המקיים עתה את כל העולמות בעסק תורתו, ובלי זה היו חוזרים כולם לתוהו ובוהו". בפסוק בישעיה (נא טז) 'ולאמר לציון עמי אתה', דורש הזוהר הקדוש (תיקוני זוהר תיקון סט דף קה סע"ב), אלא תקרי 'עמי' אלא 'עמי', 'עמי במחיצתי'.

מה שמבקש - נותנים לו!

מסיים ה'נפש החיים': "לכן יש בכוחו לעסוק ולבקש ומה שמבקש נותנים לו!". כאן טמון הדבר. זה הסוד. על ידי 'דיבור' ברא הקב"ה את העולם, ועמלי בתורה הם מקיימים את העולם, אותם אלה העמלים בתורה באמיתות, שמוסרים ומפקירים את נפשם לכבוד תורה, לכן יש להם את הכח ב'דיבור', זוכים שבאמת 'ותגזור אומר ויקום לך', ה'בקשה' שלו נשמעת בשמים, ה'דיבור' שלו מתקיים ומתקבל. לכן כשהוא מבקש ב'תפלה' וב'תחנון' לפני הבורא יתברך - דבריו נשמעים

ומתקבלים. גם אם המצב חמור ביותר, 'סכנה' הכי גדולה, אם הוא מתפלל, שומעים לו¹.

מנפלאות ההשגחה על ישיבת 'מיר'

בזמן 'מלחמת העולם השנייה', כאשר ישיבת 'מיר' התגלגלה והגיעה ל'סיין' ול'יפן', והגיעה ל'שנחאי', וידוע כי ב'שנחאי' היו כל ה'מחלות' שבעולם, (גם 'מחלות' שנעלמו משאר חלקי העולם היו שם), היה 'אבעבועות', והיה 'דבר' (בר מינון), כל מכות מצרים.. וראו נפלאות. אותם בני תורה שהיו נמצאים בישיבה שם, לא קרה להם מאומה, אחד מהם לא נעדר, אחד מהם לא קרה לו שום חולי. מכל האסונות שהתרחשו שם באותו מקום, ניצלו רק בני הישיבה. מרן המשיגח ה'אור יחזקאל' ע"ה אמר להם: 'אתם תשבו ותלמדו ותעסקו בתורה, ושום דבר רע לא יאונה לכם!', וכך היה.

בשעת 'אזעקה' ברחו ל'ישיבה'..

עד כדי כך שמי שקצת בקי ב'דברי הימים' יודע כי 'שנחאי' באותו זמן נפלה בידיים של 'יפן', וכשהייתה 'מלחמת העולם השנייה' הייתה מלחמה גדולה בין 'ארצות הברית' ל'יפן', וה'צבא' של 'ארצות הברית'

טו. בדור שעבר היה המשיגח של ישיבת 'ברנוביץ', רבי ישראל יעקב לובצ'ינסקי זצ"ל הי"ד (הוא נהרג בשואה), היה איש אלוקים קדוש, (מספרים עליו נפלאות, על החסידות שלו, ועל ההתמסרות שלו להרבצת 'תורה' ו'יראה', אין לתאר ואין לשער, בהודמנות אחרת נדבר עליו), הוא נחלה חולי כבד, ושלחו ל'חפץ חיים' ע"ה, אמרו לו: 'כבוד הרב, המצב חמור, הרב יתפלל בעדו!', הלך ה'חפץ חיים' ופתח את ה'היכל' היכל הקודש, וכך הוא אמר: 'ריבון העולמים! וכי כמה כמותו יש לך?! כמה כמוהו עובדים יש לך?!'. וסגר את ה'היכל'. וה'מליץ יושר' הזה פעל, הוא הבריא. כאשר גדולי ישראל מבקשים, זה נשמע ומתקבל.

היה שולח יום יום מטוסים להפציץ את 'שנחאי', אלפי 'פגזים' ו'פצצות' על כל העיר. וכשהיו המטוסים מגיעים, היו השלטונות עושים 'אזעקה' וכולם היו רצים ל'מקלטים'. אבל בני הישיבה היו נשארים בישיבה. ובמשך הזמן, אפילו ה'סינים' תושבי 'שנחאי' שהיו עובדי 'עבודה זרה', עובדי 'צלמים', עובדי 'עץ ואבן', הגיעו למסקנא שהמקום הבטוח ביותר זה הישיבה.. וכשהייתה 'אזעקה' לא רצו ל'מקלט', אלא רצו ל'ישיבה'.. ראו בחוש זה מקום 'מוגן', כל הפגזים נופלים לצידם. זה היה 'תיבת נח' בתוך ה'מבול'. ראו את זה בחוש שאלה שעומלים ועמלים בתורה יש אתם 'הנהגה' אחרת. ולכן לא נפקד מאיתם איש אחד. [א"ה: וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ה (פרשת

טז. אחד מלמד עליו זכות - ניצול'

היה תלמיד אחד שהוא חלה במחלת ה'טיפוס' (ל"א), הייתה 'מחלה' כבדה, ונואשו הרופאים מלרפאות אותו, עם כל מה שעשו ושהשתדלו והתאמצו, הביאו רופאים מצויינים, אבל לפעמים כבר אין מה לעשות, יד הרפואה קצרה מלהושיע. באו למרן משגיח ר' יחזקאל ע"ה, אמרו לו, 'המצב אנוש, אין מה לעשות יותר, השתדלנו מה שיכלנו אבל אין מה לעשות'. ומספרים שהמשגיח ע"ה נכנס לבית המדרש, כארבע מאות תלמידים היו שם, ופתח את ה'היכל', והביא לשון הגמרא במסכת שבת (לב.): "ואפילו תשע מאות ותשעים ותשעה מלמדים עליו חובה, ואחד מלמד עליו זכות - ניצול", זה כבר 'פדיון'. יש כבר הצלה שלא ימות ח". ובכה המשגיח ע"ה, אמר: 'ריבון העולמים, אותו תלמיד, פלוני, שמסר נפש והתגלגל כמה גלויות בשביל לימוד תורה, אין לו מלאך אחד מגי אלה שיחיה מליץ יושר בעדו?!'. זה מה שהוא ביקש. ואחר כך ביקש מכולם שיאמרו קצת 'פרקי תהלים' ואת הלימוד יקדישו לרפואתו של אותו תלמיד. וניצל. ושאלתי תלמידים וותיקים מיישיבת מיר, ואמרו לי, 'כן, אנחנו היינו שם, ואמרנו את התהלים עם המשגיח, ולמדנו בשבילו, והוא יצא 'מתוך היד' של 'מלאך המות'. המשגיח הוציא אותו מתוך היד' וה'רעות' של 'מלאך המות'. הבריא והחלים'. והיום הוא רב באמריקה, הקים 'דור ישרים', העמיד בנים

וישלח תשע"ט, עמוד לא ובנסמן בסוף הערה טו). ע"ש]. כי כשיש זכות של תורה יש הכל. מאן דאתרחיק מאורייטא - רחיק הוא מקודשא בריך הוא. ומאן דקריב לאורייטא קריב ליה קודשא בריך הוא בהדיה. ה' יעזרנו על דבר כבוד שמו, ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

ותלמידי חכמים עוסקים ב'תורה'. [וכך שמעתי מפי הגאון רבי אשר ליכטשטיין זצ"ל ראש ישיבת קמניץ שהיה מהתלמידים בשנחאי].

א. בענין וישמע יתרו מלחמת עמלק שמע

שמות (י"ח א'): "וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים". ופירש רש"י ז"ל: "וישמע יתרו, מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק".

ונשאלתי מהיכן שמע יתרו כן, ובס"ד השבתי תוך כדי דיבור אחר שבני מדין ישבו עם בני עמלק ככתוב בספר שמואל א' (ט"ו ו'): "ויאמר שאול אל הקיני לכו סרו רדו מתוך עמלקי פן אספק עמו ואתה עשיתה חסד עם כל בני ישראל בעלותם ממצרים ויסר קיני מתוך עמלק", ופירש רש"י ז"ל: "אל הקיני, בני יתרו, שהיו יושבין במדבר יהודה בנגב ערד, שהלכו אצל יעבץ ללמוד תורה, וערד הוא עמלק, הכנעני מלך ערד, עמלק היה, שנאמר יושב הנגב, ועמלק יושב בארץ הנגב", ומשם נודע ליתרו ודוק, ורשמתי למזכרת עד שנעייין בדברי רז"ל.

אחר זמן עיינתי קצת בדברות רז"ל והמפרשים ואביא מה שמצאתי כעת בס"ד. הנה ראיתי במכילתא פרשת יתרו שם שכך אמרו ז"ל: "וישמע יתרו, מה שמועה שמע ובא, מלחמת עמלק שמע ובא שהיא כתובה בצדו דברי רבי יהושע. רבי אלעזר אומר מתן תורה שמע ובא, שבשעה שנתנה תורה לישראל זעו כל מלכי האדמה בהיכליהם שנאמר ובהיכלו כלו אומר כבוד, באותה שעה נתקבצו כל מלכי אומות העולם אצל בלעם הרשע אמרו לו בלעם שמא המעשה זה עושה לנו כשעשה לדור המבול שנאמר ה' למבול ישב וישב ה' מלך לעולם אמר להם שוטים שבעולם כבר נשבע הקב"ה לנח שאינו מביא מבול לעולם אלא הקב"ה תורה נותן לעמו ולידידיו שנאמר ה' עוז לעמו וכו', רבי אליעזר אומר קריעת ים סוף שמע ובא שבשעה שנקרע ים סוף נשמע מסוף העולם ועד סופו שנאמר ויהי כשמוע כל מלכי האמורי וכן אמרה רחב הזונה לשלוחי יהושע כי שמענו את

אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם בצאתכם ממצרים וגו' ונשמע ימס לבבנו ולא קמה עוד רוח באיש מפניכם".

ומבואר במכילתא שנחלקו רבותינו התנאים ע"ה, שדעת רבי יהושע שיתרו שמע מלחמת עמלק, ורבי אלעזר אומר שיתרו שמע מתן תורה, ורבי אליעזר אומר שיתרו שמע קריעת ים סוף כנ"ל, ויש לדקדק שרבי אלעזר ורבי אליעזר מוכיחים דבריהם שאכן מתן תורה וקריעת ים סוף שמעו כל יושבי תבל כמבואר בדבריהם, אבל התנא רבי יהושע רק אומר שיתרו שמע מלחמת עמלק [ונפיק ליה מהאמור בצדון] אבל לא הביא שום ראיה איך יתרו שמע זאת כמו שהוכיחו רבי אלעזר ורבי אליעזר, וצ"ב.

ואולי רבי יהושע סמך על הידוע דהיינו מקרא דספר שמואל שהבאתי, שבני יתרו היו עם בני עמלק ומבני עמלק נודע ליתרו, ורבי יהושע לשיטתו במכילתא (ס"פ בשלח) על קרא "ויחלש יהושע את עמלק, רבי יהושע אומר ירד וחתך ראשי גבוריו שעמו עומדים בשורות המלחמה", ומתבאר שחתך רק ראשי גיבורי דעמלק, אבל לא הרג לכל בני עמלק, וכלשון רש"י ז"ל שמות (י"ז י"ג): "ויחלש יהושע, חתך ראשי גבוריו, ולא השאיר אלא חלשים שבהם, ולא הרגם כולם, מכאן אנחנו למדים שעשו על פי הדיבור של שכינה", ועיין בפסיקתא רבתי (ס"פ י"ב), והנותרים בחיים מבני עמלק הם הודיעו לבני יתרו וכך נודע לו, שהרי כאשר בני ישראל יצאו ממצרים, עמלק הרשע בא להלחם עמם עם ארבע מאות אלף איש כאמרם ז"ל במדרש אבא גוריון (פ"ג ע"ש).

ועכשיו ראיתי בפירוש רבינו החזקוני ז"ל שמות שם שכתב: "וישמע יתרו, פירש רש"י שמע קריעת ים סוף, דוגמא כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף, ולפי שיתרו ועמלק סמוכין זה לזה, כדכתיב ויאמר שאול אל הקיני סורו רדו מתוך עמלקי פן אוסיףך

עמו, עכשיו שמא על ידי פליטים שברחו ממלחמת עמלק שמע", והיינו כדכיתבנא בס"ד.

עוד ראיתי בפירוש הרע"ב ז"ל על התורה שם שכתב: "אמר ששמע קריעת ים סוף, שהלך הקול מסוף העולם ועד סופו שנבקעו כל מים שבעולם כדפירש רש"י לעיל (י"ד כ"א בפסוק ויבקעו המים), וגם מלחמת עמלק הלך הקול ונתפרסם הדבר מסוף העולם ועד סופו שהעמיד להם משה החמה ביום המלחמה כדפירש רש"י לעיל (י"ז י"ב) בפסוק עד בא השמש. אי נמי דריש ליה קריעת ים סוף מגזרה שוה דכתיב כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף וכו' ומלחמת עמלק יליף ליה מדסמך ליה בפרשה של מעלה מזו" עכ"ל.

הרי שגם הוא ז"ל הרגיש דמנין ידע יתרו ענין מלחמת עמלק ואסברה ניהלן ממה שמשה העמיד השמש, ועוד עיין בעל הטורים ורמב"ן שם, ובספר פרדס יוסף שם, ואכמ"ל.

ב. בענין וישמע יתרו

שמות (י"ח א'): "וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו, כי הוציא ה' את ישראל ממצרים".

ופירש רש"י ז"ל: "וישמע יתרו, מה שמועה שמע ובא - קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". ועיין שם בדברי הרמב"ן ז"ל ובספר כלי יקר.

ומקור הדברים בברייתא דמכילתא שם, והובאה בתלמוד מסכת זבחים (קט"ז א'): "וישמע יתרו כהן מדין מה שמועה שמע ובא ונתגיר, רבי יהושע אומר מלחמת עמלק שמע שהרי כתיב בצדו ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. רבי אלעזר המודעי אומר מתן תורה שמע ובא, רבי אליעזר אומר קריעת ים סוף שמע ובא,

שנאמר ויהי כשמוע כל מלכי האמורי, ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף".

ובביאור מחלוקת רבותינו התנאים כתב רבינו הרא"ם ז"ל שמות שם: "ורבי יהושע שאמר מלחמת עמלק שמע ובא, הוא מפני שכתובה בצדו, ודריש סמוכין. ואף על פי שאין מלחמת עמלק מופלג בקריעת ים סוף, שהרי בקריעת ים סוף הפליג הכתוב בה, ואמרה רחב, "כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם", ובמלחמת עמלק לא מצינו שהפליג בו בשום מקום, מכל מקום מפני שהוא ועמלק היו בעצה עם פרעה, וראה שאיבד הקב"ה את עמלק מן העולם, עשה תשובה ואמר אין לי אלא לילך אצל אלהיהן של ישראל, כדאיתא בשמות רבה. ורבי אליעזר שאמר, קריעת ים סוף שמע ובא, הוא ממה שהפליג הכתוב בה ואמר, "ויהי כשמוע כל מלכי האמרי אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הכנעני אשר על הים את אשר הוביש ה'", ורחב אמרה, "שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם ונשמע וימס לבבנו". ואם תאמר, כיון דסבירא ליה לרש"י ז"ל דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, ומשום הכי נקט דברי שניהם ואמר מלחמת עמלק וקריעת ים סוף, מאי טעמא לא נקט נמי מילתיה דרבי אליעזר המודעי דקאמר מתן תורה שמע ובא. יש לומר, דקריעת ים סוף ומלחמת עמלק הם קרובים לפשוטו של מקרא, האחד מצד סמיכות והאחד מצד הפלגתו, אבל מתן תורה אין בו לא זה ולא זה, ורש"י ז"ל אינו מביא בפירושו אלא המדרשות הקרובות לפשוטו של מקרא "ע"כ, ועיין מהרש"א זכח"ס שם, וגור אריה על התורה שם, ושפתי חכמים ומשכיל לדוד שם, ועוד.

והנה כבר עמדו רבותינו המפרשים ז"ל מהו זה "וישמע" יתרו, אטו רק הוא אחד ויחיד יתרו שמע על קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, והרי הכתוב צווח ואומר בספר שמות (ט"ו י"ד) בענין קריעת ים סוף: "שמעו "עמים" ירגזון חיל אחז יושבי פלשת, אז נבהלו

אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד, נמוגו כל יושבי כנען", וכל זה היה מכח קריעת ים סוף, וכדכתב רבינו בחיי ז"ל שם: "הכוונה באומרו שמעו עמים ירגזון, כל האומות האלו וכל מה שאחריהם שהם כוללים כל הישוב לארבע רוחות העולם - נודעזעו בקריעת ים סוף ונתפרסם לכל הפלא הגדול הזה", וזו לשון הגאון מלבי"ם ז"ל שם: "מפרש שעל ידי העוז של ה' שהראה על ים סוף שמעו עמים ירגזון, ויראו לעמוד נגד ישראל, וחיל אחז יושבי פלשת, ואלופי אדום ואילי מואב שהיו בגבול ארץ ישראל אחזם חיל ורעדה, וגם כל יושבי כנען נמוגו", ואם כן מהו וישמע יתרו, וכל מפרש לדרכו פנה עיין במ.

וראיתי לגאון חיד"א ז"ל בספרו כסא דוד (דרוש ב' לשבת זכור ד"ז ע"א) שהביא דברי הגאון המובהק הרב רבי שמואל לאניידו ז"ל בעל הכלים ז"ל שבספרו כלי חמדה כתב (דף צ"ה) משם רז"ל שיעקב אבינו לא רצה לישא את תמנע, והיא נשאת פלגש לאליפז בן עשו, וילדה את עמלק (ככתוב בבראשית ל"ו י"ב), והיא צייתה את עמלק בנה שינקום נקמתה מישראל, ועמלק הרבה להשחית, ואם לא היה מתגרה בשיראל אזי כל העולם חלו ורגזו והיו מתגיירים וחוזרים לדת האמת ע"ש, והוסיף החיד"א ז"ל שבזה יובן מה שדרשו ז"ל במכילתא (ס"פ בשלח) אמר רבי אליעזר נשבע הקב"ה שאין מקבלים גרים מעמלק, וטעמו מידה כנגד מידה, הוא עמלק מנע מאחרים להתגייר לכן אין מקבלים ממנו גרים ע"ש, וכן הוא שם בכסא דוד (דרוש י"ד לפרשת זכור דס"ב ע"א), ובספרו חומת אנך תהלים (פרק קכ"ד), ובהגהות שפת החומה שם ציין עוד לדברי החיד"א ז"ל בספרו מדבר קדמות (מערכת ג' אות א' ומערכת י' אות ט"ו ואות נ"ג ומערכת מ' אות כ"ה) ע"ש. [ובגוף הענין שאין מקבלים גרים מעמלק - הארכתי בס"ד בחיבורי טוב להודות ח"ג (סימן י"ח) עיין שם וצרף לכאן].

ועם האמור תוכן היטב מעלת יתרו ששמע קריעת ים סוף ומלחמת עמלק ובא ונתגייר, שהרי כמוהו כל העולם כולו גם הוא שמע

מלחמת עמלק, והם מפני כך פרשו מלהתגייר, אבל יתרו איפכא גם הוא שמע מלחמת עמלק ועם כל זה הוא בא ונתגייר, והיינו דקאמר קרא "וישמע יתרו" שמה ששמעו כל אנשי העולם ופרשו מלהתגייר, אותו דבר ממש הביא את יתרו להתגייר, וזו מעלתו ודוק.

ובמדרומה שהיה לו לגאון חיד"א ז"ל לפי דרכו להוסיף שהתנא רבי אליעזר הולך לטעמו, שרבי אליעזר הוא שאמר שיתרו שמע קריעת ים סוף וזה היה צריך להביא את כל העולם להתגייר וכדאמרה רחב "שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם ונשמע וימס לבבנו", ולא הזכירה לעשר המכות ושאר ניסי המדבר, והוא רבי אליעזר עצמו אומר שאין מקבלים גרים מעמלק ודוק.

והנה מה שרבי יהושע אומר "מלחמת עמלק שמע שהרי כתיב בצדו ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב", כתב הרא"ם על התורה שם דרבי יהושע דורש סמוכים כנ"ל, ובס"ד יש לי להביא ראייה לזה שרבי יהושע דורש סמוכין דאמרו במסכת גיטין (י"א ב') תנן מי שליקט את הפאה ואמר הרי זו לפלוני עני רבי אליעזר אמר זכה לו וחכמים אומרים יתננו לעני הנמצא ראשון וכו' ועד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דכתיב לא תלקט לעני לא תלקט לו לעני" ופירש רש"י ז"ל: "לא תלקט לעני, סמכינהו רחמנא לא תלקט לעני ולגר ודרשינן סמוכין לא תלקט אתה לצורך העני".

ומפורש ד"חכמים" דרבי אליעזר דורשים סמוכים כדפירש רש"י להדיא, ואנן קיימא לן ד"חכמים" דרבי אליעזר הוא רבי יהושע כאשר כתב במפורש הר"ן ז"ל נדרים (ע"ג ב' וע"ד ב') ועיין בספר יד מלאכי (כלל תנ"ד), והגהות רש"י ראש השנה (כ"ח ב'), ושו"ת מהרש"ם ח"ב (ס"ס קפ"ח), ובית האוצר (מערכת א' כלל פ"ה דפ"ה רע"א), ובספרו גליוני הש"ס נדרים (ע"ד ב'), וחיבת הקודש זבחים (ע"ד א' סד"ה אר"נ) ועוד ודוק.

ג. בענין יתרו אם אכל מן

שמות (י"ח י"ב): "ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים לאלקים, ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם עם חותן משה לפני האלקים".

ורבותינו בעלי התוספות ז"ל מהדורת "מושב זקנים" על התורה (שם דף קנ"ג) כה כתבו: "לאכול לחם, כלומר לחם ממש, כי המן לא היה יורד רק לישראל, ויתרו היה זר אצלם שנאמר ובשמחתו אל יתערב.

ובפסיקתא דרשינן: "לב יודע מרת נפשו, אלו ישראל שהיו מרי נפש ומשועבדים בחומר ובלבנים. ובשמחתו לא יתערב זר, זה יתרו שנאמר וילך לו אל ארצו, ואם כן לא היה לו מן לאכול והביא עמו לחם, כי בלא מזון לא יצא לדרך כי עשיר גדול היה, ואכלו עמו לחם כדי לכבדו, גם נראה לי שהיו כולם תאבים לאכול לחם", עכ"ל. [מה שכתבו שיתרו עשיר גדול היה - עיין בדברי רש"י ז"ל במדבר (י' ל'): "אל ארצי ואל מולדתי אלך, אם בשביל נכסי אם בשביל משפחתי", והרמב"ן ז"ל שם כתב: "אל ארצי ואל מולדתי אלך כי שם לי נחלה ונכסים וכבוד", הערת בני הרה"ג רבי שמואל יואל שליט"א ודוק].

ויש להבין, דאף שלא היה המן יורד אלא לישראל, מכל מקום אטו לא יכלו לתת מהמן שלהם עבור יתרו, וכי איסור יש בדבר שמי שאינו ישראל אסור באכילת המן, ולא ידעתי היכן נזכר שיש חיוב שרק בני ישראל יאכלו מן ושאינן להאכילו לגוי, וצ"ב.

ואדרבה מצאתי בס"ד במדרש שמות רבה (פכ"ז ס"ה): "דלתי לאורח אפתח זה יתרו שהוריד לו הקב"ה את המן שנאמר ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח", ועיין בדברות המפרשים עץ יוסף וידי משה וביאור מהרי"פ ורד"ל ומהרז"ו שם.

והרד"ל ומהרז"ו שם הביאו ממדרש תהלים (פרק ע"ח) המובא בילקוט שמעוני (תהלים רמז תתי"ט): "אמר רבי איבו בשש שעות בא יתרו וירד לו מן בשש שעות, כנגד ששים רבוא, הוי לחם אבירים אכל איש [זה יתרו]", ועיין בפירוש הרא"ם פאדוה למדרש תהלים שם. רצ"ע.

ובן מה שכתבו שהיו כולם תאבים לאכול לחם, צ"ב מדוע היו תאבים ללחם, ומה חסרון היה במן, שהוא דגן שמים ולחם אבירים, והרי יכלו לטעום בו טעם לחם ממש, עיין יומא (ע"ה א') שלחד מאן דאמר טעמו במן טעמו וגם ממשו של כל דבר, ועיין. [שלהי מנחם אב תשס"ה].

ד. בענין והזהרתה אתהם את החקים [בענין סך פרקי סדר נזיקין]

שמות (י"ח כ'): "והזהרתה אתהם את החקים ואת התורת והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון".

ובספר מנחת שי שם: "והזהרתה, מלא ה"א בסוף תיבותא ולית כוותיה בקריה. ובמדרש לקח טוב והזהרתה אתהם וגו' אלו עשרת הדברות, ה' מן והזהרתה וה' מן אתהם".

ורבינו יעקב ז"ל בעל הטורים שם כתב: "והזהרתה אתהם, ה"א יתירה אלו דברים שביני דיני ממונות לדיני נפשות".

וראיתי בפירוש הרוקח ז"ל על התורה שם (דף צ"ח) שכתב: והזהרתה מלא ה' אתהם, לומר תזהירו שישמרו חמשה חומשים, חמש "חכם לב" בחומש, כי כל חכמת המשפט יוצאת מן חמשה חומשי תורה, הרוצה שיתחכם יעסוק בדיני ממונות, בסדר ישועות יש פרקים כמנין בחכמה, ע"ה" עכ"ל.

ודברים ככתבם איני מבין, דבסדר ישועות היינו סדר נזיקין יש שבעים ושלשה פרקים צא וראה צא וחשב, ואילו תיבת "בחכמה" עולה בגימטריא שבעים וחמש, ואין המנין עולה יפה כי יש הפרש שנים.

ולתרין ולומר דבעל הרוקח ז"ל לשיטתו שבראש פירושו לתורה ח"א (דף ט"ו) כתב: "ואם יחסר לך אחד או שנים מן המניין בגימטריא שלא ישוה, בזה אין קפידא, כי יש ראייה מפסוק אחר", הרי שכתב חידוש נפלא, דבכללי הגימטריאות אף כשיש הבדל של שנים לית לן בה והגימטריא נכונה, ומינה דון לנדון דידן.

לדעתי בזה לא יגהה מזור כי תינח בגימטריא גם כשיש הפרש שנים אפשר לגמטר, כי כך קבלנו כללי חכמה זו ואין להרהר, אבל כאן בעל הרוקח ז"ל אומר שמנין פרקי סדר ישועות הוא סדר נזקין שבעים וחמשה פרקים, ובמציאות אין סך פרקים כזה כי יש רק שבעים ושלשה, ומה יעזור לנו הכלל הנ"ל הנוהג בגימטריות, ומה גם שהרוקח כתב דוקא כשיש עוד ראיות מן המקרא כנ"ל ודוק.

ובאמת הוא דבר חדש אצלי שבגימטריות אין להקפיד גם על הפרש שנים, דאנן קיימא לן דבגימטריות באחד אין לדקדק, וכמו שכתבתי והבאתי מפי סופרים וספרים בחיבורי הדר יעקב ח"ב (סימן י"א הערה ב') וש"נ, אבל לא על חסרון "שנים", ואח"ד דיבר אלקים ושנים לא שמענו, ואולי דוקא כאשר יש עוד ראיות מפסוק אחר כלשון בעל הרוקח ז"ל וכנ"ל, וצ"ב, ועיין במאמרי על הגימטריא הנדפס בסוף חיבורי הדר יעקב ח"ב הנ"ל.

ועכשיו ראיתי לו לבעל הרוקח ז"ל בפירושו לתורה שם (כ"ג ו' דף קכ"ז) שכה כתב: "מפסוק ואלה המשפטים עד פסוק לא תטה משפט יש ע"ג פסוקים, כנגדם ע"ג פרקים בסדר ישועות כמניין חכמה", ועיין שם בהערות (הערה כ"ט*) עיין שם.

הרי שהוא עצמו ז"ל כותב כן שבסדר ישועות יש ע"ג פרקים, ומינה יש ללמוד שטעות כל דהו נפלה בדבריו לעיל, ובמקום כמנין "בחכמה ע"ה", צריך לומר כמנין "חכמה ע"ג" ודוק.

עוד עזרני השי"ת וראיתי לרבינו הרוקח ז"ל בפירושו לסידור (סימן י"א דף כ"ה) שכה כתב: "ובראשי חדשיכם, ע"ג תיבות כנגד חכמה, וע"ג אותיות במילוי ע"ב ועם הקריאה, וע"ג פרקים בסדר ישועות, וע"ג שם ה' בפרשת וארא" עכ"ל.

ומפורש לנו גם כאן כתב בעל הרוקח ז"ל עצמו שיש ע"ג פרקים בסדר ישועות, ואם כן על פי שני עדים יקום דבר, ויש לתקן דבריו דלעיל כי נפלה שם טעות המעתיק וכמו שכתבתי לעיל ואיצטמידו דברינו בס"ד.

והאידנא שנת תשס"ה זכינו באור יקרות וקפאון, אור מופלא רום מעלה, שיצא לאור עולם "ספר גימטריאות" מרבינו יהודה החסיד זצ"ל רביה דבעל הרוקח ז"ל, וראיתי שם למעלת ידידנו היקר מהדיר הספר שליט"א שבא לו בארוכה בענין זה דמנין הפרקים בששה סדרי משנה וכמעט לא הניח אחריו עוללות בענין זה, ושם ח"ב במילואים (מאמר ד' דף תשמ"א) אחר שכבר ראה כל דברי בעל הרוקח דלעיל הביא לנו אומ"ר מן החדש, וכה סיים: "ברם דבריו [של בעל הרוקח ז"ל] בפירושו לתורה פרשת יתרו (עמוד קט"ז) תמוהים ביותר שכתב: ויזכור הקב"ה, כ"ח פעמים שג' אבות ביחד כ"ח פסוקים בכל הקריה, וס' אותיות של וזכרתי את בריתי יעקוב (ויקרא כ"ו מ"ב), הרי כ"ה וס' - הם פ"ח, וכן פ"ח פרקים בסדר ישועות" וצ"ע. עד כאן דברי ידידנו הנ"ל הי"ו.

ובאמת הדברים נפלאים איך יתכן כגון דא, אחר שבסדר ישועות יש ע"ג פרקים כמו שיראה כל רואה ומעיין, וכן בעל הרוקח ז"ל עצמו כתב בשלש מקומות שמנין הפרקים בסדר נזיקין ע"ג, כנ"ל וכאן הוא ז"ל כותב שיש פ"ח פרקים בסדר נזיקין, והיא תימה רבתי.

ובס"ד ברור אצלי שגם כאן נפלה טעות סופר ובמקום סדר **ישועות**, צריך לומר סדר **מועד** שבו אכן יש פ"ח פרקים, וכמו שידידים הנ"ל עצמו כתב שם בראש דבריו (דף תש"מ) עיין שם.

ומלבד ההכרח הנ"ל, גם הדבר מוכרח מצד עצמו, שהרי כאן בעל הרוקח ז"ל מדבר על **שלושת האבות** אברהם יצחק ויעקב וכן"ל, ומה שייכות יש בין אבות העולם לסדר **נוזקין**.

אבל כאשר נתקן ונגיחה הדברים שבמקום סדר **ישועות**, צריך לומר סדר **מועד**, אזי יובן הקשר היטב, שהרי הרוקח עצמו ז"ל בסידורו שם (סימן י"ז דף פ' ודף פ"ה) הביא דברי רבי תנחומא במדרש תהלים (פ"ט ס"ד) שדרש: "פקודי ה' **ישרים** - זה סדר **מועד**", עיין שם, ועיין רש"י תהלים שם, וילקוט שמעוני שם.

ואכן כבר נודע כי האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב ע"ה נקראו **ישרים**, וכדרשת רבותינו במסכת עבודה זרה (כ"ה א') על הפסוק תמות נפשי מות **ישרים** הם אבות העולם אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים ועיין רש"י שם ורבינו בחיי ז"ל בראשית (מ"ח י"ט), ושפתי כהן במדבר (כ"ג י'), ועיין לגאון אדמו"ר רבי צדוק הכהן ז"ל בספרו פרי צדיק ח"א (קונטרס קדושת השבת מאמר א') ועוד.

והיינו נמי שכתב בעל הרוקח ז"ל עצמו בפירושו לתורה במדבר (כ"ג י' דף צ"ו): "תמות נפשי מות ישרים, ישרים בגימטריא **אבות העולם**", שאכן אברהם יצחק ויעקב שם אבות העולם הם נקראו ישרים, וכן הוא שם בבעל הטורים ז"ל, ולרמ"ע מפאנו ז"ל בספרו מעין גנים (בליקוטים די"א ע"ד), ובמסכת חולין (צ"ב א') על הפסוק בבראשית ובגפן שלשה שריגים, דרשו "שריגים אלו אברהם יצחק ויעקב", וכתב בספר שפתי כהן (ס"פ וישב) שריגים אותיות ג' **ישרים** ודוק היטב.

מוגיד דבריו ליעקב | חידו"ת - יתרו

השתא דאתינן להכי מובנים היטב דברי בעל הרוקח ז"ל הנ"ל שקשר
ענין אבות העולם הישרים עם סדר מועד שעליו אמרו פקודי
ה' ישרים וכמשנ"ת, ובזה ישרים דברי בעל הרוקח ז"ל, ואין בדבריו
נפתל ועיקש וישרים הם בס"ד.